

Άρθρο του Χ. Καστανίδη στο Real.gr

Η Ιστορία είναι αμείλικτη στις διδαχές της. Γι' αυτό και όποιος την αγνοεί, κινδυνεύει να πληρώσει ακριβό τίμημα.

Αξιολογώντας το παρελθόν, είναι χρήσιμο να διαβλέπουμε έγκαιρα, αν οι αιτίες που δημιουργούν επαναλαμβανόμενα γεγονότα, είναι πιθανό να οδηγήσουν και στις ίδιες ή ανάλογες συνέπειες.

Η Βαϊμάρη, η πόλη του Γκαίτε, κατέστη το δραματικό ιστορικό παράδειγμα της καταστροφής μιας Συνταγματικής Δημοκρατίας και της ανατροπής της από το φασισμό. Στη σημερινή Ελλάδα της οικονομικής κρίσης, της κοινωνικής αποδιάρθρωσης, της πολιτικής κατάπτωσης και του θεσμικού εξευτελισμού μπορεί κάποιος με προσοχή να παρατηρήσει ανησυχητικές ομοιότητες ή αναλογίες με τις συνθήκες της Βαϊμάρης. Οι διαφορές στο διεθνοπολιτικό και εσωτερικό πλαίσιο, μέσα στο οποίο εκτυλίσσονται τα γεγονότα, δεν πρέπει να μας οδηγήσει στον εφησυχασμό του δόγματος: διαφορετικές περιπτώσεις, διαφορετικές επιπτώσεις. Πρέπει να αξιολογήσουμε τις ομοιότητες και να δράσουμε έγκαιρα, ώστε να μην εκτεθεί η Ελληνική Δημοκρατία σε ανάλογους για την εποχή μας κινδύνους.

Η ήττα των Γερμανών στον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο συνοδεύτηκε από τη συνθήκη των Βερσαλλιών. Με τη συνθήκη αυτή, η εύλογη αξίωση της διεθνούς κοινότητας να επανορθώσει η Γερμανία τα δεινά που προκάλεσε, μετατράπηκε σε επιβολή όρων εθνικής ταπείνωσης των Γερμανών. Η Γερμανία αποστερήθηκε την αρχή της αυτοδιάθεσης των εθνών, έχασε το 1/7 των εδαφών της, το 1/10 του πληθυσμού της, το 1/3 των κοιτασμάτων άνθρακα, τα 3/4 των κοιτασμάτων μετάλλου. Η κοιλάδα του Ρουρ περνούσε στην κατοχή των συμμαχικών δυνάμεων, όποτε αυτές έκριναν ότι οι Γερμανοί δεν συμμορφώνονταν στις απαιτήσεις τους. Το αίσθημα της εθνικής ταπείνωσης υπήρξε ένας από τους βασικούς λόγους που ερμηνεύουν τις οξύτατες εσωτερικές συγκρούσεις σε όλο τον ιστορικό κύκλο της Δημοκρατίας της

Βαϊμάρης (1919-1933), συγκρούσεις που αρκετές φορές άγγιξαν τα όρια εμφύλιου σπαραγμού.

Παρότι η Ελλάδα δεν είναι υπαίτια οποιασδήποτε πολεμικής ή οικονομικής καταστροφής, όταν πρόσφατα προσέφυγε σε διεθνή οικονομική βοήθεια, της επιβλήθηκαν από τους δανειστές της όροι ταπεινωτικοί για την εθνική της κυριαρχία. Οι δύο δανειακές συμβάσεις και τα αλληπάλληλα μνημόνια συνεργασίας που υπέγραψε μέχρι τώρα, περιλαμβάνουν όρους που αμφισβητούν ευθέως ή ακυρώνουν τις εθνικές διαδικασίες παραγωγής αποφάσεων. Τα ελληνικά αποθέματα χρυσού είναι εκτεθειμένα στον έλεγχο των δανειστών. Το σύνολο της δημόσιας περιουσίας μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο κατάσχεσης ή αναγκαστικής εκτέλεσης εκ μέρους των δανειστών. Τον ειδικό λογαριασμό, στον οποίο εγγράφονται οι δόσεις από τη δεύτερη δανειακή σύμβαση και τα πρωτογενή πλεονάσματα που δημιουργούνται από τις θυσίες των Ελλήνων, δεν μπορεί να τον διαχειρισθεί η ελληνική κυβέρνηση, παρά μόνο μετά από έγκριση των δανειστών. Την ίδια ώρα, ένας συρφετός Ευρωπαίων πολιτικών αξιωματούχων, εκπροσώπων του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, γραφειοκρατών, οικονομικών παραγόντων και ξένων δημοσιογράφων επεμβαίνουν ωμά στην εσωτερική δημόσια ζωή ή ελεεινολογούν σε βάρος του ελληνικού λαού. Δεν διστάζουν, κατευθύνοντας μια συστηματική προπαγάνδα τρόμου, να υποδεικνύουν, ποια ελληνικά πολιτικά κόμματα πρέπει να κυβερνούν για να διασφαλίζουν τα δικά τους συμφέροντα και ποια πολιτικά κόμματα απορρίπτουν ως επικίνδυνα για τη σταθερότητα της Ελλάδας και της Ευρωζώνης. Δεν διστάζουν να χαρακτηρίζουν τους Έλληνες πολίτες τεμπέληδες και ασυνεπείς στις υποχρεώσεις τους, έστω και αν κατά καιρούς αναγνωρίζουν ότι στην Ελλάδα συντελείται η πιο μεγάλη και πυκνή σε χρόνο δημοσιονομική προσαρμογή παγκοσμίως ή ομολογούν, άλλοτε, κυνικά ότι κάνουν λάθη στις οικονομικές συνταγές τους.

Στη Δημοκρατία της Βαϊμάρης επιβλήθηκαν εξοντωτικοί οικονομικοί όροι. Δύο χρόνια μετά τη συνθήκη των Βερσαλλιών, ο Λόυντ Τζωρτζ ανακοίνωσε για λογαριασμό των νικητριών δυνάμεων ότι η Γερμανία έπρεπε να καταβάλλει, ως πολεμικές επανορθώσεις, το ιλιγγιώδες ποσό των 130 δις χρυσών μάρκων. Οι πρώτες δόσεις έπρεπε να καταβληθούν σε μικρό χρόνο μετά τις ανακοινώσεις.

Παρά τις προειδοποιήσεις νουνεχών ανθρώπων από το στρατόπεδο των νικητών, ότι το πρόγραμμα των πολεμικών επανορθώσεων δεν ήταν δυνατό να τηρηθεί, τίποτε δεν άλλαξε στις αποφάσεις. Η Γερμανία εισήλθε σε μια τραχεία οικονομική ζωή και η Δημοκρατία της Βαϊμάρης σε φθίνουσα τροχιά. Όταν το 1932 η συνδιάσκεψη της Λωζάνης αποφάσισε ουσιαστικά το τέλος της καταβολής των γερμανικών επανορθώσεων, ο Χίτλερ βρισκόταν ήδη προ των πυλών της εξουσίας.

Με επιχείρημα τον πραγματικό κίνδυνο χρεωκοπίας της Ελλάδας και με εκβιασμό την πιθανή έξοδό της από τη ζώνη του ευρώ, οι διεθνείς πιστωτές ανέλαβαν τη στήριξη της χώρας μας, επιβάλλοντας την εφαρμογή μιας καταστροφικής οικονομικής πολιτικής, που συνίσταται στην εξοντωτική δημοσιονομική προσαρμογή της ελληνικής οικονομίας και στη βίαιη εσωτερική υποτίμηση. Τα αποτελέσματα είναι ήδη οδυνηρά. Η Ελλάδα έχει πέσει στην περιδίνηση μιας βαθειάς ύφεσης. Μέσα σε τέσσερα χρόνια το εθνικό της εισόδημα έχει μειωθεί κατά 25%. Το χρέος της και η δανειακή της εξάρτηση έχουν αυξηθεί. Τα εισοδήματα έχουν συνθλιβεί, το 1/3 του πληθυσμού της ζει κάτω από το όριο της φτώχειας, 500 χιλιάδες παιδιά υποσιτίζονται, η μεσαία τάξη καταστρέφεται, το δημόσιο βρίσκεται σε πραγματικό καθεστώς χρεοστασίου. Η ανεργία μέσα στο τρέχον έτος θα αγγίξει το 30%. Το κοινωνικό κράτος καταρρέει και κανένα σχέδιο παραγωγικής ανασυγκρότησης δεν υπάρχει. Παρά τις κυνικές ομολογίες αξιωματούχων της τρόικας ότι έχουν κάνει λάθος προβλέψεις για τη δυνατότητα εφαρμογής του προγράμματος, στο τελευταίο μνημόνιο ζήτησαν - και η ελληνική κυβέρνηση νομοθέτησε - τη ρήτρα της αυτόματης δημοσιονομικής προσαρμογής. Δηλαδή, για κάθε λάθος της δικής τους οικονομικής συνταγής, εφεξής κάθε αστοχία στο σκέλος των εσόδων θα συνοδεύεται από αυτόματη μείωση των εισοδημάτων των γνωστών υποζυγίων. Αυτή κι αν είναι προτεσταντική ηθική! Σου επιβάλλω σιδηρά δημοσιονομική πειθαρχία, αλλά το λάθος του δανειστή και της κυβέρνησης μετατρέπεται σε σφαγιαστικό πόνο του καθημαγμένου Έλληνα. Ποιος προβλεπτικός άνθρωπος νομίζει ότι για πολύ ακόμη μπορεί να ελεγχθούν απρόσμενες κοινωνικές αντιδράσεις;

Στη Δημοκρατία της Βαϊμάρης η πολιτική της πιστής τήρησης της συνθήκης των Βερσαλλιών και του προγράμματος των πολεμικών επανορθώσεων, που υιοθέτησε

η κυβερνώσα συμμαχία των γερμανικών πολιτικών δυνάμεων, αποκλήθηκε «πολιτική της εκπλήρωσης». Οι Γερμανοί πολιτικοί της «εκπλήρωσης», παρότι θεωρούσαν ότι οι όροι των νικητριών δυνάμεων ήσαν καταστροφικοί για τη Γερμανία, ήλπιζαν ότι με την εφαρμογή τους θα ανάγκαζαν κάποια στιγμή τους συμμάχους να κατανοήσουν το παράλογο των αποφάσεών τους και, έτσι, να αναθεωρήσουν τη στάση τους. Μας θυμίζει κάτι αυτό;

Η πολιτική της εκπλήρωσης, εκτός από τις δραματικές συνέπειες που προκάλεσε στην κατάσταση του γερμανικού λαού, δέχθηκε την ακραία ρητορική επίθεση δεξιών, κυρίως, πολιτικών κομμάτων για προδοσία του γερμανικού έθνους. Η «προδοσία» καταγράφηκε στη γερμανική συλλογική συνείδηση και σε συνδυασμό με τις ιδέες της «τάξης» και της «εθνικής κοινότητας», που χρόνια καλλιεργούνταν στο γερμανικό υποσυνείδητο, ενίσχυσε τις ακροδεξιές, φασιστικές ομάδες οπλίζοντας το χέρι τους. Με τη στήριξη τμημάτων του επίσημου κρατικού μηχανισμού, έσπερναν την τρομοκρατία στη γερμανική επικράτεια. Όταν στο τέλος του κύκλου της Βαϊμάρης κηρύχθηκε επίσημα το τέλος των πολιτικών της «εκπλήρωσης», όλες οι πιθανές κοινοβουλευτικές συμμαχίες είχαν καταστραφεί από τη διαχείριση της κρίσης. Το 1933 το Εθνικοσοσιαλιστικό κόμμα αριθμούσε εκλογικές δυνάμεις του 33%. Εκείνο το έτος ο Χίντεμπουργκ θα καλούσε στην καγκελαρία τον Χίτλερ.

Τα ελληνικά πολιτικά κόμματα, που υποστηρίζουν την απαρέγκλιτη εφαρμογή των μνημονιακών πολιτικών, έχουν ήδη χαρακτηριστεί ως «τα κόμματα του μνημονίου». Η κυβερνητική συμμαχία και ο πρωθυπουργός προβάλλουν τον ισχυρισμό, ότι η ευλαβική τήρηση της υπαγορευμένης από την τρόικα πολιτικής καθιστά την Ελλάδα αξιόπιστη έναντι των δανειστών και των αγορών. Ισχυρίζονται, ακόμη, ότι όσο πιο αξιόπιστη η χώρα, τόσο κερδίζει χρόνο, κάτι που βοηθά τη Γερμανία και την Ευρωζώνη να κατανοήσουν τα λάθη και να αλλάξουν τις απαιτήσεις τους. Οι κυβερνητικοί εταίροι ζουν σε οικτρή αυταπάτη, αν θεωρούν ότι οι δανειστές θα αλλάξουν την πολιτική τους, επειδή αρχίζουν να αντιλαμβάνονται τα αδιέξοδα του σχεδιασμού τους για την Ελλάδα. Διότι, ήδη, αποκαλύφθηκε ότι ομολογούν τις αστοχίες τους και παρά τούτα εμμένουν στην ίδια συνταγή. Επί πλέον δεν διακρίνονται για τα ευγενικά τους αισθήματα ούτε για την ιδεολογική

ευκαμψία τους. Τα «κόμματα του μνημονίου» υφίστανται εδώ και καιρό την επιθετική, όσο και αστόχαστη, ρητορεία ακραίων πολιτικών ομάδων για εθνική προδοσία και συμπεριφορά ανάλογη με εκείνη της κατοχικής κυβέρνησης Τσολάκογλου. Η ρητορεία αυτή βρίσκει πρόσφορο έδαφος, καθώς το μεγαλύτερο τμήμα της ελληνικής κοινωνίας διακατέχεται από ένα καταιγιστικό συναίσθημα απελπισίας, μπροστά στην ανέχεια, τις δυσκολίες και τις καταστροφές που βιώνει. Η απόγνωση ωθεί συχνά στην υποστήριξη ακραίων αντισυστημικών δυνάμεων και στην εκδήλωση βίας. Η δημοσκοπική άνοδος της Χρυσής Αυγής και η άσκηση βίας από οργανωμένες ομάδες της, καθώς και η επανεμφάνιση της τρομοκρατικής δράσης από ομάδες που ενεργούν στο όνομα, υποτίθεται, επαναστατικών ιδεών, αποτελούν ανησυχητικά δείγματα για τη δημοκρατική ομαλότητα. Αν δεν εγκαταλειφθεί η καταστροφική πολιτική που ασκείται, ο κίνδυνος να ζήσουμε έξαρση της βίας είναι μεγάλος. Το μονοπάτι που ήδη πήραμε είναι επικίνδυνο. Η απόσταση μέχρι την κοινωνική έκρηξη και την χαοτική δράση αντιδημοκρατικών δυνάμεων θα φαντάζει εφιαλτικά προσβάσιμη. Ας σημειωθεί, επί πλέον, ότι η στρατηγική της έντασης που καλλιεργεί η κυβέρνηση, με βάση το δόγμα «νόμος και τάξη», μπορεί να πυροδοτήσει ανέλεγκτες συγκρούσεις και αντιδράσεις, με αρνητικές συνέπειες για την κλονισμένη δημόσια ζωή της χώρας.

Μια προβληματική συνθήκη στη λειτουργία της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης ήταν η συχνή αμφισβήτηση της νομοθετικής εξουσίας του Κοινοβουλίου. Με βάση σχετική διάταξη του Συντάγματος της Βαϊμάρης, ο πρόεδρος του Ράϊχ συχνά υποκαθιστούσε το νομοθετικό σώμα, ασκώντας έκτακτες νομοθετικές εξουσίες και νομοθετώντας μέτρα έκτακτης ανάγκης χωρίς τη συναίνεση της Γερμανικής Βουλής. Οι έκτακτες αυτές εξουσίες στα χέρια ενός απόστρατου και βαθειά συντηρητικού προέδρου του Ράϊχ αποδείχθηκαν μοιραίες για την εξέλιξη της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης.

Η εφαρμογή των μνημονιακών πολιτικών στην Ελλάδα συνοδεύεται από τη συχνή άσκηση έκτακτων νομοθετικών εξουσιών από την τρικομματική κυβέρνηση, με τη μορφή της έκδοσης πράξεων νομοθετικού περιεχομένου. Η Βουλή καλείται εκ των υστέρων να επικυρώσει τις πράξεις νομοθετικού περιεχομένου, δηλαδή να επικυρώσει ειλημμένες αποφάσεις, μετά από συζητήσεις που διεξάγονται με τη διαδικασία του κατεπείγοντος. Με αυτό τον τρόπο αποκλείεται από τις συζητήσεις

η συντριπτική πλειοψηφία των βουλευτών, η πίεση δε του χρόνου επιτρέπει την επικύρωση των πιο προκλητικών διατάξεων, τις οποίες ήδη εφαρμόζει η εκτελεστική εξουσία. Αυτή η πολιτειακή ανωμαλία αναδεικνύει έναν επικίνδυνο βολонταρισμό και συνιστά θεσμικό εκτροχιασμό, τον οποίο μπορεί να πληρώσει ακριβά η Ελληνική Δημοκρατία, με τη συνδρομή και των άλλων παραγόντων που μέχρι τώρα αναφέρθηκαν.

Οι ιστορικοί παραλληλισμοί, που συνοψίσθηκαν στο κείμενο αυτό, γίνονται όχι για να περιγράψουν τη βεβαιότητα ίδιων καταστροφικών εξελίξεων για την Ελληνική Δημοκρατία, αλλά για να βοηθήσουν να προετοιμασθούμε και να πάρουμε τις σωστές αποφάσεις, ώστε να αποφύγει η χώρα ανεπιθύμητες περιπέτειες. Η πολιτική των μνημονίων και της τυφλής υποταγής στους δανειστές πρέπει να σταματήσει πριν να είναι πολύ αργά. Οι διαφορετικές πολιτικές συνθήκες και η συμμετοχή μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση δεν πρέπει να μας εφησυχάζουν. Η βία και οι εκτροπές μπορούν να πάρουν πολλές μορφές, όταν η κρίση γίνεται συνώνυμη του αδιεξόδου και της απελπισίας.

Χάρης Καστανίδης